

*Луньова М. Г., студентка,
Акінфієва Л. П., к. е. н., доцент
Одеський інститут фінансів*

АУДИТ ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ ВВП В УКРАЇНІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Історично склалося, що з розвитком форм власності, скоротилася сфера відомчого контролю, відбулося обмеження втручання державних органів у фінансову та господарську діяльність у різних галузях та обумовлено зростання потреби в незалежному від держави аудиті щодо достовірності, повноти інформації та відповідальності за подані дані.

У статті 4 розділу 1 Закону України «Про аудиторську діяльність» визначено поняття аудиту: «Аудит – це перевірка публічної бухгалтерської звітності, обліку, первинних документів та іншої інформації щодо фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання з метою визначення достовірності їх звітності, обліку, його повноти і відповідності чинному законодавству та встановленим нормативам. Аудит здійснюється незалежними особами (аудиторами), аудиторськими фірмами, які уповноважені суб'єктами господарювання на його проведення. Аудит може проводитись з ініціативи господарюючих суб'єктів, а також у випадках, передбачених чинним законодавством (обов'язковий аудит). Затрати на проведення аудиту відносяться на собівартість товару (продукції, послуг).

Тема тенденції розвитку ВВП є досить актуальною. Дослідження та прогнозування ВВП на різних стадіях економічного циклу щодо коливань макроекономічних показників – є необхідною умовою для трансформаційної економіки. Статистичний аналіз виробництва ВВП дозволить оцінити та розглянути наслідки реалізації продукції на прогнозний період економічної політики країни. Особливого значення при цьому набуває можливість враховувати наслідки державної політики, що реалізується за специфікою та метою виробництва, та функціями секторів економіки, що здійснюють різний вплив на загальні

результати економічної діяльності та на економічне зростання в цілому.

Динаміка стану економіки України стосується таких показників розвитку народного бюджету, як реальний ВВП, рівень безробіття, імпорт, експорт, доходи та видатки бюджету, рівень мінімальної та середньої заробітної плати, та прожиткового мінімуму.

Аудит може прогнозувати показники на перспективу розвитку економічного стану як в цілому, так і на подальший його розвиток, передбачаючи майбутні ризики та шляхи усунення цих проблем.

В даній роботі розглянуто такі методи дослідження, як динаміка ВВП України у діючих та зрівняних цінах; динаміка структури ВВП України по категоріям доходу; динаміка ВВП на одну особу в Україні в діючих та зрівняних цінах та тарифів відсотків; розрахунок коефіцієнтів платоспроможності регіонів України; відхилення між прогнозними та фактичними показниками ВВП у короткостроковому й середньостроковому прогнозуванні; середньостроковий прогноз макропоказників.

Перехід від адміністративно – командної до соціально-орієнтованої ринкової економіки, який здійснюється в Україні, передбачає розробку й запровадження нових форм і методів системного управління економікою.

Чільне місце у цій системі належить розрахунку і прогнозуванню макроекономічних показників та розробка моделі державного регулювання економіки.

Для української моделі характерна тенденція зниження частки доходів зведеного бюджету у ВВП з 30,4% у 2005 р. до 28,7% у 2011 р. [1, с.17].

Виявлення тенденції динаміки ВВП України та його структури є актуальним у сучасних умовах.

Програма фінансової стабільності є основою макроекономічної політики держави. Але інфляційні процеси руйнують економіку країни, знижують її конкурентоздатність. Так, зростання цін на енергоносії висвітлює енергомісткість вітчизняної продукції, погіршення фінансового становища підприємств та зниження їх платоспроможності.

Аналіз тенденції розвитку ВВП дає змогу виявити економічний стан країни у сучасних умовах.

В таблиці 1. Відображені тенденції розвитку ВВП та цін.

Таблиця 1.

Динаміка ВВП України у діючих та зрівняних цінах за 2005-2011 роки [3, с.30] відсотки до попереднього року

Рік	ВВП у фактичних цінах, млрд. грн.	Індекси ВВП у фактичних цінах, %	Індекси у споживчих цінах, %	Індекси ВВП у зрівняних цінах, %
2004	345,1	-	-	-
2005	441,4	127,9	113,5	112,7
2006	544,2	123,3	109,1	113,0
2007	720,7	132,4	112,8	117,4
2008	948,1	131,6	125,2	105,1
2009	913,3	96,3	115,9	83,1
2010	1082,6	118,5	109,4	108,3
2011	1316,6	121,6	108,0	112,6

Результати аналізу таблиці 1 показують, що 2008-2010 роки індекси споживчих цін випереджали зростання ВВП у зрівняних цінах, що є негативним явищем в економічному розвитку країни.

Динаміка споживчих цін за 2005-2011 роки випереджає зростання фізичного обсягу ВВП, про що свідчать такі розрахунки.

Добуток індексів споживчих цін за ці роки склав:

$$1,135 \times 1,091 \times 1,128 \times 1,252 \times 1,159 \times 1,094 \times 1,08 = 2,39474$$

Добутки індексів фізичного обсягу ВВП склав:

$$1,127 \times 1,13 \times 1,174 \times 1,051 \times 0,831 \times 1,083 \times 1,126 = 1,5924$$

Результати аналізу таблиці 1 показують, що у 2011 році порівняно з 2005 роком ВВП України у фактичних цінах зріс у 3,81 рази, у тому числі за рахунок підвищення споживчих цін у 2,4 рази, а за рахунок зростання фізичного обсягу ВВП у 1,6 рази. Це свідчить про кризову ситуацію в країні.

Проаналізуємо динаміку структури ВВП по категоріям доходу за 2009-2011 роки таки (табл..2).

Таблиця 2

Динаміка структури валового внутрішнього продукту України по категоріям доходу за 2009-2011 роки (відсотків) [5, с.35]

	2009	2010	2011	Зміни 2011 порівняно (+,-)
Валовий внутрішній продукт	100,0	10,0	100,0	-
Оплата праці найманих працівників	49,1	49,4	49,8	+0,7
Податки за виключенням субсидій на виробництво та імпорт	12,7	13,5	12,5	-0,2
Валовий прибуток, змішаний дохід	38,2	37,1	37,7	-0,5

Зростання частки оплати праці в загальному обсязі ВВП на 0,7% пункту у 2011 р. порівняно з 2009 р. є позитивним фактором. Але прискоренні темпи зростання споживчих цін негативно впливає на покращення життєвого рівня населення країни.

Для досягнення макроекономічної стабілізації треба зробити три основні кроки:

- 1) знизити (обуздати) інфляцію;
- 2) припинити падіння виробництва і почати його поживлення;
- 3) погасити зовнішній борг держави.

Важливим фактором, який приводить до інфляції є дефіцит зведеного бюджету, який покривається за рахунок кредитно-грошової емісії. В Україні дефіцит зведеного бюджету у 2010 роки склав 63,2 млрд. грн., тобто збільшився порівняно з 2009 роком на 28,8 млрд. грн., що склало 6,4% до ВВП .

Розробка прогнозних значень макропоказників, таких, як ВВП, фонд оплати праці, індекси споживчих цін та тарифів, прибуток прибуткових підприємств має практичне значення. Треба, щоб фактичні значення цих показників мінімально відхилялися від прогнозних.

Для характеристики життєвого рівня населення країни розраховуємо ВВП на 1 особу як в цілому по Україні, так і по її регіонам.

В таблиці 3 наведені розрахунки індексів ВВП на 1 особу по Україні у фактичних цінах та в зрівняних цінах.

Результати аналізу показників табл.3 дають змогу зробити такі висновки: ВВП на 1 особу в фактичних цінах у 2011р в порівнянні з 2005роком зріс у 3,1 рази, утому числі за рахунок зростання фізичного обсягу матеріальних благ на 18,29, а за рахунок зростання цін і тарифів у 2,6 рази.

Таблиця 3

Динаміка ВВП на одну особу в Україні за 2005-2011 роки в діючих та зрівняних цінах та тарифів відсотків до попереднього року [5;с.30]

Рік	ВВП на одну особу грн	Індекси ВВП на одну особу фізичного обсягу	Індекси на одну особу у фактичних цінах	Індекси цін та тарифів
2005	9372	103,5		
2006	11630	108,1	124,1	114,8
2007	16469	108,6	141,8	130,6
2008	20495	102,9	124,2	120,7
2009	19832	85,6	96,76	113,0
2010	23600	104,6	119,0	113,8
2011	28806	105,6	122,1	115,7

Індекс ВВП на одну особу в фактичних цінах у 2011р порівняно з 2005р дорівнює $I_{qp} = \frac{\sum Q_1 P_1}{\sum Q_0 P_0} = \frac{28806}{9372} = 3,074$

Добуток індексів фізичного обсягу за 2005-2011роки дорівнює : 1,035 x 1,081 x 1,086 x 1,024 x 0,856 x 1,046 x 1,055=1,182 , або 118,29=2,60

Споживання ціни та тарифи зросли у 2011р порівняно з 2005р у 2,6рази.

Життєвий рівень населення регіонів України наглядно відображає розрахунок коефіцієнту платоспроможності:

К платоспроможності=

$$\frac{\text{ВВП на одну особу регіона}}{\text{ВВП на одну особу в Україні (середня платоспроможність @в межах України)}}$$

Розрахунок цих коефіцієнтів відображено в таблиці 4.

Таблиця 4

**Коефіцієнти платоспроможності регіонів України у 2009 році
[6;с.412]**

Регіони	ВВП на 1 особу	Коефіцієнт платоспроможності	Частка регіону відсотків до підсумку
1	2	3	4
Україна	19832		100
Автономна Республіка Крим	13933	0,703	3,0
Області:	12145	0,612	2,2
Вінницька			
Волинська	11796	0,595	1,3
Дніпропетровська	27737	1,400	10,2
Донецька	23157	1,168	11,4
Житомирська	11419	0,576	1,6
Закарпатська	10081	0,508	1,4
Івано-Франківська	12485	0,630	1,9
Київська	21769	1,098	4,1
Кіровоградська	13096	0,660	1,5
Луганська	16562	0,835	4,2
Львівська	140930	0,711	3,9
Миколаївська	17050	0,860	2,2
Одеська	20341	1,026	5,3
Запорізька	20614	1,039	4,1
Полтавська	22337	1,126	5,7
Рівненська	11699	0,590	1,5
Сумська	13631	0,687	1,8
Тернопільська	10240	0,516	1,2
Харківська	21228	1,070	6,5
Херсонська	12256	0,618	1,5
Хмельницька	11780	0,594	1,7
Черкаська	14393	0,726	2,0
Чернівецька	9383	0,473	0,9
Чернігівська	13121	0,662	1,6
Міста: Київ	61088	3,08	18,6
Севастополь	16966	0,855	0,7

Результати розрахунків показують, що із 27 регіонів тільки 7 регіонів мають ВВП на 1 особу вище, ніж у середньому по Україні, а 20 регіонів – нижче, що свідчить про низький життєвий рівень населення України.

Так, платоспроможність населення Дніпропетровської області на 40 % вища ніж у середньому по Україні, а по Одеській області – на 1,6% вища середнього рівня по Україні.

Прогнозні розрахунки номінального ВВП повинні враховувати регіональні особливості ВВП на 1 особу.

Зростання коефіцієнтів податкоспроможності є важливим фактором покращення економічного стану регіонів та підвищення добробуту населення.

При будівництві моделей короткострокового та середньострокового прогнозування, виникає необхідність враховувати умови, при яких має місце нестабільність цін і ринкової інфраструктури, а також оцінювати такі показники: дефіцит бюджету, державні видатки і доходи бюджету, реальне значення ВВП.

Нами пропонується деякі методичні підходи до прогнозування за допомогою аналізу і екстраполяції динаміки і тенденції розвитку економіки (на прикладі основного макроекономічного показника – номінального і реального обсягу ВВП, а також рівня інфляції) ,котрі дозволяють використовувати статистичну інформацію.

При короткостроковому прогнозуванні, тобто на наступний бюджетний рік, враховується значно більше факторів, які матимуть вплив на економіку країни. Тенденція їх зміни в річному виміру, як правило, практично зберігається, що надає можливість скласти значно тонший прогноз макроекономічних показників.

Із даних таблиці 5 видно, що відхилення між прогнозними і фактичними показниками ВВП при прогнозуванні його на короткостроковий період є меншими ніж на середньостроковий період.

Таблиця 5

Відхилення між прогнозними та фактичними показниками ВВП у короткостроковому й середньостроковому прогнозуванні у % [1;с.20]

Прогнозування	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Середньострокове	145,2	123,4	119,0	133,9	96,7	70,6
Короткострокове	114,0	106,2	121,3	106,6	87,3	101,1

Оскільки величина макроекономічних показників використовується для прогнозування доходів бюджету, то від правильного прогнозування перших залежить правильність прогнозування ресурсу бюджетів у процесі підготовки їхніх проектів на відповідно роки.

Розглянемо показники, які щороку затверджувались постановами Кабінету Міністрів України на наступні за плановим, три бюджетних періоди.

Таблиця 6

Середньостроковий прогноз макропоказників, схвалений постановами КабМіну України [1;с.18.19]

Прогноз за	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Номінальний ВВП, млрд. грн.								
2005-2007	304,0	333,0	365,0					
2006-2008		440,9	496,6	559,7				
2007-2009			605,5	697,1	800,2			
2008-2010				708,0	820,4	939,9		
2009-2011					994,2	1099,6	1275,1	
2010-2012						1549,4	1831,6	2131,5
Фактично	441,4	544,1	720,7	948,1	913,3	1094,6	1291,0	1505,0
Відхилення	145,2	123,4	119,0	133,9	96,7	70,6	70,5	

Прогноз цих показників складає міністерство економічного розвитку і торгівлі, а фактичні показники представлені Державною службою статистики України. Зазначимо, що на 2011р (рядок 2010-2012) наведено очікувані показники, на 2012р – прогнозні показники за песимістичним сценарієм.

Моделі макропоказників мають велике практичне значення і використовується для розрахунку ВВП у 2013-2015рр, що дасть змогу прогнозувати економічне становище в країні та життєвий рівень населення.

Валовий внутрішній продукт вимірює ринкову вартість усіх кінцевих товарів і послуг, вироблених у певній країні протягом року. Рівень життя населення в країні залежить від кількості вироблених і споживчих товарів та послуг, тому розрахунок і прогнозування макроекономічних показників та розробка моделі державного регулювання економіки займає чільне місце у системі розрахунків ВВП.

Розрахунки, наведені у роботі, дають змогу зробити такі висновки:

- у 2008-2010 р. індекси споживчих цін випереджали зростання ВВП у зрівняних цінах, що є негативним явищем в економічному розвитку країни;
- зростання частки оплати праці в загальному обсязі ВВП у періоді, що аналізується – є позитивним фактором, проте прискорені темпи зростання споживчих цін негативно впливають на покращення життєвого рівня населення країни;

На сьогоднішній день Україна перебуває у фазі «пожвавлення». І, на жаль, держава суттєво втратила свій економічний потенціал, що був здобутий за роки перебування у складі СРСР. Це пояснюється переходом від командно-адміністративної до ринкової економіки.

Література:

1. Вісник соціально-економічних досліджень - Збірник наукових праць №4 (47) Одеса, 2012, с.411
2. Демкін О.І – Вплив фінансової кризи на бюджети органів місцевого самоврядування. Фінанси Україна; 2011 №8 с.76-82
3. Краснюк Н.В – актуальні аспекти міжбюджетних відносин у Світі нової редакції бюджетного кодексу України; фінанси України; 2011 №2- с.86-96
4. Никитюк І.М – Фінансовий звіт про виконання бюджету - відзеркалення діяльності влади та добробуту людей; фінанси України, 2007, 3, с.160
5. Статистичний щорічник України, 2011 №2- с.86-96-Консультант - 2012.- с.542
6. Статистичний щорічник м. Києва за 2010 рік, Київ ТОВ «Август Трайд» 2011 с.474